

19 Mart 1970

Doğan Mithat

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

OCAK 1970

İÇİNDEKİLER :

Türklerde Yüzsürlülüğü ve Ağırlık	İhsan HİNÇER
Tür mü, Biçim mi ?	Hikmet DİZARDAROĞLU
Kadirli Aşağı ve Yukarı Karakterlikte Telemeler	M. GÜVER
Türk Halısında Kültü Yazılar	Çetin KARAMANBEY
Kazan Harım Evinin Yağmalanması	Caht ÖZTELLİ
Atasözlere ve Deyimler Üzerine İki Kitap	Muzaffer UYGUNER
Madik Almak Deyiminin Dolayısıyla	Kerim YUNU
Van'da Köse Oyunu	Vahap KAYA
Malik Akselin Retrospektif Resim Sergisi	Bora HİNÇER
"Türk Halk Bilimcileri"	Saim SAKAĞOĞLU
Karabüzi Köyü Duğunlerinde Kına Gecesi	Kemal İSİKOĞLU
Erzurum Manileri (I)	Ünvan TANALP
Çorum Halayı	Mustafa SUÇUOĞLU
Bir Erzurum Masalı : Felek	Mehmet SÜRMELE
Arpaçay Atasözlere	Saim TAŞDEKİİR

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAVI : 246

KURUŞ : 125

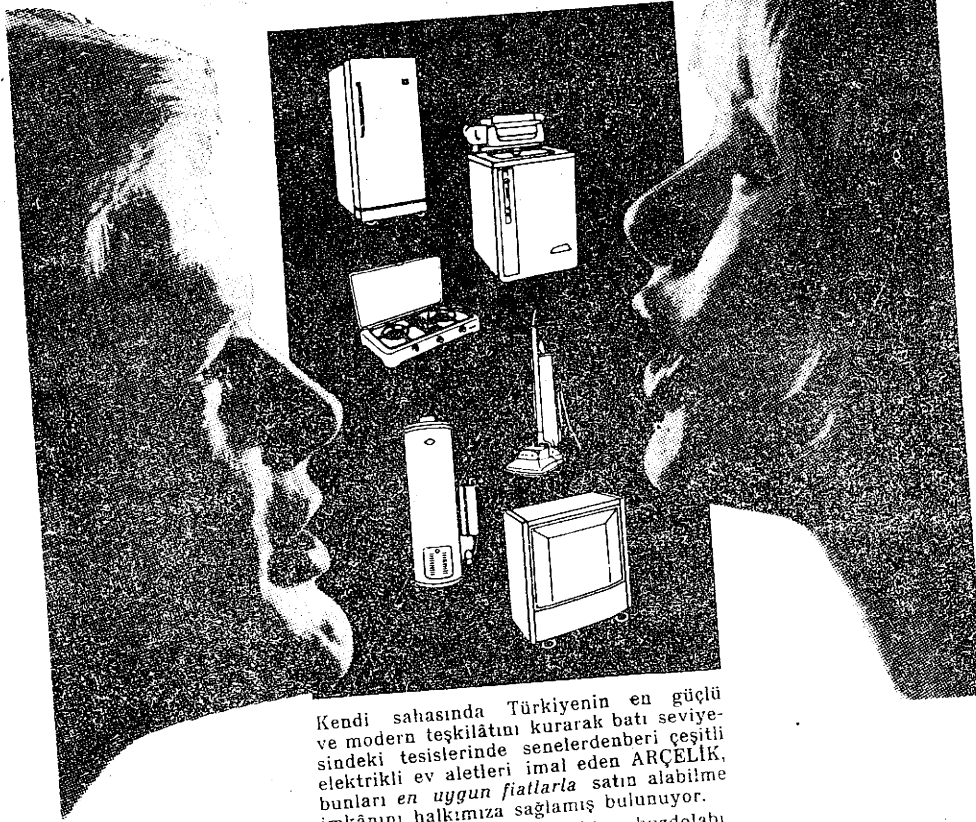

YAYINLARI VE GİZLİ YAZARLARININ İZİNİ ALMADAN BASKILANAMAZ

Yuvarızda

ARÇELİK

rahatlığı

Kendi sahasında Türkiye'nin en güçlü ve modern teşkilatını kurarak batı seviyesindeki tesislerinde senelerdenberi çeşitli elektrikli ev aletleri imal eden ARÇELİK, bunları en uygun fiyatlarda satın alabilme imkânını halkımıza sağlamış bulunuyor.

Eskiden vitrinlerde seyredilen buzdolabı, çamaşır makinası, süpürge, gaz sobası, ARÇELİK'in seri imalat imkânları sayesinde bugün en mütevazı Türk yuvasında dahi sevinçle kullanılıyor... Türk halkının mutluluğunu sağlıyor.

ARÇELİK

(Yeni Ajans : 404 - 1)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AGUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

NO. 246

OCAK 1970

YIL : 21 — CİT : 12

Türklerde Yüzcümlüğü ve Ağırılık

Yazan : İhsan HİNÇER

Türk aile yapısı, soyu sürdürmek temeline dayanır. İslâm'da olduğu kadar, Türk geleneklerinde de kadına büyük yer ve değer verilir. Kadın, ailenin temel taşıdır. Kadın büyük bilim adamlarının, büyük kahramanların, bulunduğu gevrede sevgi ateşini yakan insanların anasıdır. Kadın bütün bunların yanında yuvasının dişi kuşudur. Erkeğinin her çeşit derdi ve neşesinin ortağıdır. Evin dirliği ve düzeni kadının varlığıyla mümkün olabilmektedir.

Türk toplulukları, yeni kurulan bir yuvarın ayakta kalması için de büyük çaba gösterir. Yeni kurulacak bir yuvarın kimseye muhtaç olmayacak şekilde sağlam bir yapıya sahip olması için kız tarafı erkek tarafından bir ağırılık, bir başlık ister. Erkek tarafından vereceği bu ağırılıkla, kızın çehizi hazırlanır. Alınan besibirlik, altın ve takılar, gelecek kötü günlerin ihtiyat akçeleri olur. Süs olarak gelinin göğsünü bilek ve parmaklarını bezler. Çehiz Sandığına ve evinde yüz ağırtır.

Gelinin arkada kalan kız kardeşlerinin çehizlerinin hazırlanmasında, erkek kardeşlerinin mutlu bir yuva kurlmalarında rol oynar.

Kız evlât sahipleri kızlarını evlendirirken, tarlalarını satın savmaktan, felâkete uğramaktan, bu sebeple de yurd ve yuvalarını terkedip yaban illere gitmekten kurtulur.

Başlık ve ağırılık, Türklerin kadına verdikleri yüce değerlerin en büyük belgesidir. Batı'da kadına değer verildiği öne sürülürken, başlık ve ağırılık bedelini drahoma namı altında erkek tarafına bizzat kız tarafı veya kız öder. Bu durum, kadına Batı'da değer verildiğine bir işaret olarak da maksat dışı kullanımlar bulunabilir.

riddiyeden başka bir şey değildir. Demek, kadına, dolayısıyla her anaya en büyük değeri Türk Toplumunu vermektedir. Kadın kendisine biçilen başlık ve ağırılık parasıyla ne denli değerli bir varlık olduğunu kendisi de anlar. Nefsine itimadı artar.

Başlık ve ağırılık parasıyla yeni yuvalar senelenir. Hele, bir kıtlık, bir yangın, bir samı yeli estiği zaman, başlığın mânası daha iyi ortaya çıkar. Ailenin yok olmasını, tarlanın, damın, bağın ve bahçenin satılıp savrulmasını, bu başlık parası önler. Gelin, başlık ve yüzcümlüğü olarak göğsüne, bileğine, parmaklarına ne takılmasa, hepsini çıkarır erine verir. Böylece kurak yıllar, yangınlar, felâketler bu mutlu yuvaları yıkamaz. Başlık ve yüzcümlüğü, bir sihirli el gibi o felâket yıllarının bir kurtarıcısı olur.

İşte, her Türk geleneğinde nasıl bir hikmet saklıysa, başlık ve yüzcümlüğü geleneğinde de böyle bir tecrübenin genelleşmiş sağduyusu bulunmaktadır.

Bütün insanlık gibi, bütün aileler de bir gelişim içindedir. Bu günün gelini, yarının kayması, bugünün damadı da yarının kaynatasıdır. Ailenin ve yuvarın bekası için bugün başlık alan bir aile reisi yarın başlık parası verecektir. Demek oluyor ki, yeni yuvaların eksiksiz kurulması ve uzaktaki kötü günlerin zararsız karşılanması için verilen emekler, yine bir emekle karşılanacaktır. Dolayısıyla bir çeşit imce Türk Ailesinin bünyesini sağlam tutmak için devamlı bir şekilde sürdürülüp gitmektedir.

Her kaidenin istisnaları vardır. Başlık pa-

Tür mü, Biçim mi ?

Yazan : Hikmet DIZDAROĞLU

Gazi E. E. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Türk halk şiirinin çeşitli dallardaki ürünlerine ilişkin, epeyce metin vardır elimizde. Dağınık da olsa, bunlardan yararlanma olanağı vardır yine de. Ancak, Türk halk şiiri ürünlerinin yapıları, kuruluşları, nitelikleri üzerinde derinliğine incelemelerden yoksunuz. Edebiyat kitaplarında ya da kimi yapıtlarda halk şiirinin yapı, konu, biçim ve tür özelliklerine değinen bir takım açıklamalar görülmekteyse de, bunlar, doyurucu olmaktan uzaktır; belirli sınırların ötesine geçilememiştir.

Biz, bu eksikliği ve bunun doğurduğu gereksemeyi düşünerek, **Türk Dili** dergisinin **Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı** için, **Halk Şiirinde Türler** adlı, oldukça geniş bir inceleme hazırladık. Hem dergide (1), hem de kitap biçiminde (2) yayımlandı. İncelememiz, okurların sınırları aşarak, halk edebiyatıyla uğraşan araştırmacıların, türkologların da ilgisini uyandırdı; yurt içinden ve yurt dışından birçok mektup aldık. İçlerinde, konuyu neden daha geniş tutmadığımızı soranlar vardı. Haklıydılar belki. Fakat hemen belirtelim ki bir zorunluluktan doğmuştu bu. Bir derginin özel sayısında daha fazla yayılıp saçılmak olanağı yoktu elimizde. Özel sayının oylumunu dikkate alarak en gerekli olanlarıyla yetindik. İncelememiz, aslında çok daha geniştir; okurların sorduklarını kapsadığı gibi, halk şiirinin başka sorunları da gözden geçirilmiştir. İleride, kitabımızı kendi adımıza bastırma olanağına kavuşursak, kısıtlanan bölümleri de, okurların dileklerini göz önünde tutarak, kitabımıza alacağız.

Bu, hiç bir zaman asıl ve genel prensipi zedeleyemez. Çirkin yayınlar, Türk Aile Yapısını bilmeyenler tarafından kandırıcı bulunabilir. Biz bu istirmarcıları kanunmakta, Türk sosyal hayatını, halk yaşayışını bilmemekle ve tanınamakla itham ediyoruz. Bu yüce geleneğin, daha nice nice yuvaları kurak geçen yılların kitlelerinden kurtardığımız, felâketleri hissedilmeden geçiştirdiğini ve yıkılacak binlerce yuvayı ayakta tuttuğunu görür gibi oluyoruz.

Halkbilim ve halk edebiyatı üzerindeki bilimsel çalışmalarını yakından izlediğimiz Sayın Pertev Naili Boratav da incelememizle ilgilenen bilim adamlarından biridir. Son çıkan bir kitabında, **Halk Şiirinde Türler**'i "etraflı, dolgun inceleme" olarak nitelendirmekte ve "Hem çeşitlenmeler, hem de örnekler üzerinde bilgilerini tamamlamak isteyenlere" salık vermektedir. Fakat, Sayın Boratav, bir görüşümüze katılmamakta, bizi "önyargı" ile yola çıkmış göstermektedir (3).

Bilim, edebiyat, sanat alanlarında kesinliğe varmamış konular vardır; türlü görüşler öne sürülür bu kesinleşmemiş noktalar üzerinde. Birbirine karşıt olan düşünceler, işlene işlene, giderek, aydınlık getirir konuya ve doğru'ya ulaşılır sonunda. Önceki çalışmalar hazırlamıştır doğru'ya varan sonucu. Bundan ötürü, başlangıçtaki görüşler ne denli eksik, hatta tutarsız olursa olsun, küçümsenemez hiç bir zaman, ve aykırı görüşleri öne sürenler "önyargı" ile suçlandırılmazlar.

Bunun bir yığın örneğini buluyoruz Sayın Boratav'ın kitabında. Sözelimi gölge oyununun Türkiye'ye girişi sorunu. 1941 yılına dek, gölge oyununun, Çin - Orta Asya - İran yoluyla Türkiye'ye geçtiği kanısı bilim adamlarınca "benimsenmişti". Alman oryantalisti Theodor Menzel bu kanının yanlışlığını ilk ortaya koyan kişi oldu. Eskilerin aldığı, hayal sözcüğüne yüklenen anlamdan doğuyordu. Karagöz'ün tarihi ile uğraşanlar, metinlerde rastlanan hayal sözcüğünü gölge karşılığı aldıkları için yanlış, "Eski kaynaklarda kullanılan kelimelerin yanlış yorumlanması sonucu, gölge oyununun, Çin'den Moğollar aracılığı ile, Orta Asya Türklerine ve İran'a, oradan da Osmanlı ülkesine geldiği"ni sanmışlardır (4). Bu durumda, daha önce, Theodor Menzel'in ortaya koyduğu gerçeğin tersini savunmuş olanlar "önyargı" ile mi hareket etmişlerdir? Böyle bir şey düşünülemez elbet; belgeleri yorumlayanlar yanlışlardır sadece, "önyargı" söz konusu değildir.

Sayın Boratav'ın bizimle paylaşmadığı kanı, "Halk şiirinde nazım biçimi yoktur, tür vardır", türüyle özlettiği yargıdır. O, bu kanımızı bir "önyargı" sayıyor; "biçim ve tür sorunlarını birbirine karıştırdığımızı", "çok kez tür kavramı altında biçim sorunları üzerinde" durduğumuzu söylüyor. Sayın yazar bu yargılarında hem haklı degillerdir, hem de acele etmişlerdir. Halk şiirinde tür kavramına ilişkin satırlarımız gözlerinden kaçmış olacak. Çünkü bu satırlarda, kuşkuyla dağıtacak yanıtı bulacaklardı. Konuya ışık tutması bakımından, yazımızın ilgili paragrafını buraya almayı yararlı görmekteyiz :

"Halk şiirinde, belirli kurallara bağlı nazım biçimleri yoktur. Divan şiirinde görülen ve her biri ayrı bir düzende olan biçimler, halk şiiri için söz konusu değildir. Halk şiirinde nazım biçimleri değil, türler vardır. (...)

Cönklerde **koşma**, **semâi**, **destan**, **türkü** başlıklarını taşıyan parçalar, sınırları kesinlikle belirlenmiş, kesin anlamlı, düzenleri belli nazım biçimleri sanılmamalıdır. Divan şiirinde **gazel**, **mesnevi**, **rubai**, **müstezat** gibi nazım biçimleri değişmez kurallara bağlıdır ve divan şairi, bu kurallara uymak zorundadır. Halk şiirinde ise, böyle bir duruma rastlanmaz. Sazşairleri için önemli olan, bir örneğe uygun deyişler söylemek değil, irticalin gerektirdiği hava içinde duygularını hiç bir kurala bağlı olmaksızın, dile getirmektir. Cönklerde **koşma**, **destan**, **türkü**, **türkmani**, **varsâğı** diye adlandırılan parçalar, her zaman aynı yapıda ve biçimde değildir. Sözelimi, yedi heceli bir parçaya **koşma**, sekiz heceli bir parçaya da **türkü** denildiği görülür. Bu olay, halk şiirlerinin adlandırılma nedeni bilinmezse, insanı yanıltabilir. Oysa aslında ya. nitelci bir durum yoktur." (5).

İlkin **tür** ve **biçim** terimleri üzerinde anlaşmak gerek. Çünkü konunun can alıcı noktası budur.

Doğa bilimlerinde **tür**, **cins**'in ayrıldığı bölümler demektir. Edebiyatta ise **tür** kavramının kapsamı daha geniştir; "belirli çerçeveler anlamına gelir." (6). **Tür** edebiyatta, **biçim** gibi, sıkı kurallar çemberi içine alınmamıştır.

Halk şiirinde **tür** deyince biz, yüzyıllar boyunca kuruluşu, yapısı, ezgisi hiç de-

ğişmemiş, örnekleri birbirinin tıpkısı olan ürünleri anlamıyoruz. Böyle ürünler yoktur çünkü, Halk şiirinde **tür**, belgelerin verilerine göre, **nitelik bakımından andırışları olan, ama alt dallarında çeşitlenmeleri görülen edebî ürünlerdir**. Bunların kesin kuralları, yasaları, ilkeleri yoktur. Yaratıcısının doğaçtan gelen gücünden doğarlar. Bir ön hazırlığın sonucu olmadıkları, düşünüp taşınarak yaratılmadıkları için, kesin kurallara uymaları beklenemez ozanlardan. Yetişme durumları da engeldir buna. Çoğu umumi olan halk ozanlarının, edebiyat kuram ve kurallarına, öğretilerine bağlanmaları düşünülemez. Ne onlardan böyle bir şey istenebilir, ne de istense yapılabilir.

Halk şiirinin başta gelen bir özelliği de, ezgi eşliğinde söylenmesi ve adı bu ezgiden almasıdır. Aynı yapıdaki şiirler, ezgilerine göre, değişik adlar alırlar; **Koşma**, **türkü**, **türkmani**, **varsâğı**... gibi. Halk şiiri ürünleri **biçim** temeline dayansaydı, bu değişik adlandırılmaların olmaması gerekirdi. Temeli **biçim** özelliğine değil de ezgiye dayanan halk şiirinde **biçim**'den söz etmek ne derece gerçeklere uyar, düşünölmeye değer.

Nitekim kendileri de halk şiiri ürünlerini adlandırırken, kullanılan **ölçü** ile **ezgi**'yi esas almaktadır. Aruzlu halk şiirleri için şöyle diyor: "Bu biçimleri (divan, semâi, kalenderi) belirleyen temel - öge, **uyakların her bent içindeki düzeni değil, kullandıkları ölçü ile adı taşıyan özel ezgidir.**" (7). O halde, **divan**, **semâi**, **kalenderi** - kendilerinince - birer halk şiiri, nazım biçimi olduğuna göre onları belirleyen temel - ögenin de hem ölçü, hem de uyak birliğine dayanması gerekmez mi? Çünkü, nazımda **biçim**'i oluşturan iki öge vardır: **Ölçü**, **uyak**. Araya çeşitlenmeler girince, ve **biçim**'i belirleyen ögeler sadece ölçü ve özel ezgi olunca, ortada **biçim** denen şey kalır mı? Belirli bir uyak düzeni olmayan şiirlerde **biçim**'den söz edilebilir mi?

Üstelik, yukarıdaki satırların hemen altındaki paragrafta, biraz önceki görüşüyle bağdaşmayan ve hatta çelişkiye düşen bir başka düşünceyi belirtiyor : Aruzlu biçimlerin, "sadece ezgileri ve uyak düzenleri bakımından" aruzlu örneklerle uyduğunu, ama ölçülerıyla "başka bir seri heceli biçimler meydana getirmiş" olduklarını be-

lirtiyor (8). Öyleyse, halk şiirinin aruzlu biçimlerini belirleyen öğeler hangileridir? Ölçüleriyle ezgileri mi, yoksa ayak düzenleriyle ezgileri mi?

Nazım biçimi terimi ise, belirli ve kesin bir düzeni anlatır. Gazel, kaside, rubai, müstезat belirli kuralları, düzenleri olan nazım biçimleri'dir. Çağlar boyunca hiç değişmemiştir. Halk şiiri ürünlerinde böyle düzen değişmezliği, biçim birliği yoktur. Koşma denince bir tek biçim akla gelmez. Düz koşma vardır, yedekli koşma vardır, musammat koşma vardır, ayaklı koşma vardır, zincirbent ayaklı koşma vardır, zincirleme vardır, koşma - şarkı vardır. Mâni ve türkülerde de durum böyledir. Mâni çeşitleri de, türkülerde de çok değişiklik gösterir. Sayın Boratav'ın görüşüne katılıp da koşma ve mâni'yi birer nazım biçimi kabul edersek, bu çeşitlenmeleri, benzersizlikleri, ayrılıkları nasıl açıklayabileceğiz? Değişik biçimleri tek ada bağlamanın inandırıcı kanıtları nelerdir?

Halk şiirinde tür'lerin değil biçim'lerin varlığı görüşünü benimsemiş eğiliminin Sayın Boratav'da sonradan oluştuğunu savunuyoruz. Çünkü, yıllarca önce, o da bizim gibi halk şiirinde "şekiller'in değil, "neviler" (türler)'in bulunduğunu savunmuştu. İsmail Habib Sevük'ün Edebiyat Bilgileri adlı kitabını eleştirirken, onun, "koşma, destan, taşlama... gibi nevilere, nazım şekilleri diye kabul etme"sini yanlış bulmaktaydı (9). Sonradan, tür kavramından uzaklaşmış olabilirler, ama bunun nedenini kitabında açıklamamış, halk şiirinde biçim'lerin varlığını öne sürmekle yetinmişlerdir. İnandırıcı, kanıtlayıcı olmuyor bu tutum.

Bizim tür ve biçim sorunlarını birbirine karıştırdığımızı söyleyen aslında böyle bir şey yoktur, halk şiirinde tür kavramını temel aldığımızı göre ikisini birbirine karıştırma söz konusu değildir. Sayın Boratav, kitabında aynı şeyi yapmıştır. Kimi yerde tür ve biçim terimlerini bir arada kullanarak karışıklığa yol açmıştır. Sözelimi şu tümce: "Halk şiirinin türkü, mâni, destan gibi türlerinden ve biçimlerinden gelme olanlar dışında tekerlemelerde ayak düzeni için herhangi kesin bir kural söz konusu olamaz." (10). Bu tümceye göre türküler, mâni, destan birer tür müdür, birer nazım bi-

çimi midir? Yoksa hem tür, hem nazım biçimi midir? Çünkü tümceden, bu anlamların her üçü de çıkarılabilir.

Biz, incelememizde, halk şiiri ürünlerini yalnız tür'lere dayamamış, bu tür'lerin ana tip'ten oluştuğunu belirtmiştik: Koşma, mâni. Tür'lerin, bu iki tip'in türevleri olduğunu da açıklamıştık (11). Sayın Boratav, tip ve tür terimleri yerine biçim terimini yeglemektedir. Gerçeği yansıtsaydı, bir şey denemezdi; biz de katıldık kendilerine, Oysa, kanımızca, biçim terimi, halk şiiri ürünleri için uygun düşmemektedir, halk şiiri ürünlerinin kuruluş özelliklerini yeterince yansıtmamaktadır. Tip terimi ise, "benzerlerinin ana vasıflarını kendinde topladığı için örnek olarak alınan birey" (12) anlamına geldiğinden, halk şiiri ürünlerinin çeşitlenme ve dallanmalarını daha iyi karşılamaktadır. Biçim sözcüğünde bu nitelik yoktur. Koşma biçiminde ya da mâni biçiminde şiir denilene özdeşlik akla gelir. Oysa söz konusu olan şey özdeşlik değil, benzerlik, anıştırma ve türdeşlik'tir.

Bir noktaya daha değinmek isteriz. Sayın Boratav'ın kitabını okuyanlar, yazarın deyişinden, tür terimini ilkin bizim kullandığımızı sanırlar. Bu "ilk adımı" atma şerefine bizde olmasını çok isterdik. Fakat gerçek başka türdür. Halk Şiirinde Tür'ler'de de belirttiğimiz gibi, halk şiirinde tür kavramını getiren, adanmış Sayın Hikmet İlaydın'dır. On sekiz yıl önce yayımlanan Türk Edebiyatında Nazım adlı yapıtında şöyle diyordu: "Halk edebiyatında tür adları aynı zamanda şekil adı olarak kullanılmamıştır." Daha da aydınlık kazandırmak için konuya, dipnotunda şu açıklamayı yapmıştır: "Halk edebiyatının türleri nazım şekilleriyle değil, konularıyla veya konuyu ele alışlarıyla (edalarıyla), bir de besteleriyle ayırt edilir." (13).

Biz, uzun yıllar süren gözlemlerimiz sonucunda Sayın İlaydın'ın görüşünün doğruluğunu saptadığımızdan, onu benimsedik ve incelememizde bu görüşün doğruluğunu belirtmeye çalıştık. Tür kavramını ilk ortaya atan kişi olmadığımızı göre, önyargı "isnadının" yerini bulmadığı meydana çıkmaktadır. Kendileri, nasıl, nazım biçimi'nin savunmasını yapmakta kendilerince haklı iseler, biz de gözlem ve incelemelerimiz sonucunda kanımızı belirtmekte o denli haklıyız.

Yukarıdaki açıklamalardan sonra, kesin

Aşağı ve Yukarı Karakütük Köyleri Tekerlemeleri

Derleyen : Mehmet GÜVER

I
Hacı hacı
Kaldır sacı
Vur tokacı
— Evin nerde?
— Çamlıbelde
— Çamlıbelin neresinde?
— İki dağın arasında
Sen yogurt getir
Babandan süt getir
Ben yiyeyim
Sen bak, otur.

II
Su köşe yaz köşesi
Su köşe kış köşesi
Adana, Tarsus paşası
Üç tane hoşaf kasesi
İçine koz düşesi
Koz ağacı kocadıkça
Ne hoş olur budadıkça
İnsan oğlu bir hoş olmuş
Karıyıp da kocadıkça.

III
Le le lepelek
Nergizi topalak
Topalağın yarısı
Bitbitinin karısı
Bindim deve boynuna
Gittim Halep yoluna

kanımızı bir kez daha yineleyeceğiz: Halk şiirinde nazım biçimleri değil, tür'ler vardır.

(1) Türk Dili dergisi, sayı: 207, Aralık 1968, s. 188 - 298.

(2) Halk Şiirinde Türler, Ankara, 1969, 146 sayfa, TDK yayını.

(3) Pertev Nalli Boratav, 100 Soruda Türk Halkedebiyatı, İstanbul, 1969, s. 30.

(4) A. g. e., s. 205 - 206, 211 - 212.

(5) Türk Dili dergisi Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı, s. 212 - 213; Halk Şiirinde Türler, s. 45.

Halep yolu Şam pazar
İçinde maymun gezer
Maymun beni korkuttu
Sağ kulağını sarkıttı
Ağ boncuk, kara boncuk
Çek fiilini fillicik.

IV
Fatma fas
Altın tas
Tahtaya bas
Tahta çürük
Mih tutmaz
Fatma eşek
Söz tutmaz

V
Topal topal
Top atar
Eşkili yemiş
G. t atar
Topal bizim dayımız
Eli kolu yayımız.

VI
Eleleden epelek
Elden çıkar topalak
Gel ona sen de hak
Topalağın yarısı
Pit pirinin yavrusu
Koca eşek arısı

Sağdan iniş aşağı
Uyuz beygir kaşağı
Su abdalın uşağı
Bağda gördüm bir ayı
Ayı beni korkuttu
Kulaklarını sarkıttı
Ark altında alaca
Kızın gözü karaca
Adamı gördüm atlak
Ath gelir satlak
Biraz başı çatlak
Atlak, satlak, çatlak
İki gözü patlak.

VII
Patlıcan ver patlıcan
Patlıcan senin kocan
Şişko şişko biberler
Tramvaya binerler
Elmalar yedi buçuk
Yesinler çoluk çocuk
Elimi kestim kan çıktı.

VIII
Çık çıkalım çardağa
Yem verelim ördeğe
Ördek kafasını kaldırmış
Ayvaları çaldırmış
Ayvacı çık boynunu göster
Kız nisanın gelmiş
Çevreni ister.

(6) Mustafa Nihat Özön, Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü, İstanbul 1954, s. 279.

(7) 100 Soruda Türk Halkedebiyatı, s. 27

(8) A. g. e., s. 27.

(9) Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. I, sayı: 5, Temmuz - Ağustos 1943, s. 171.

(10) 100 Soruda Türk Halkedebiyatı, s. 153.

(11) Özel Sayı, s. 216; Halk Şiirinde Türler, s. 50.

(12) Türkçe Sözlük, beşinci baskı, Ankara, 1969, s. 786.

(13) Türk Edebiyatında Nazım, İstanbul, 1954, s. 73.